

MBF-fundurinn á Ströndum:

»Steðga ikki lívinum men gev tí sømilig kor«

Eigur brekað fóstur rættin til lívið?

Hesin spurningur var viðgjörður af lærdum og ólærdum á limafundi hjá Meginfelagi teirra brekaða í Føroyum seinasta sunnudag í bygdarhúsinum á Ströndum. Á skránni vóru millum annað evni sum fósturkanningar, flutning av heilavevnaði, ráðgeving í samband við fósturvatsroyndir og nógv annað. Yvir eitt hundrað limir og áhugað vóru á fundinum, sum var áhugaverður og væl-eydnaður. Fundarstjóri var Katrin Dahl.

August Wang, sinnissjúkralæknir, helt fyrilestur um fósturkanningar, flutning av heilavevnaði og handfaring av ílegum (tað sum danir nevna «genmanipulation»). August umræddi eisini spurningin um nær fostið er ein persónur. Onkur vildi kanska hildið, at mannaliv var mannaliv frá byrjan av, men í eyma og kenslubornu spurninginum um fósturtøk, tykjast vísindamenninir vera komnir til ta niðurstøðu, at fostið ikki er persónur fyrr enn tað hevur livað í 28 vikur. Reint juridiskt er svarið sostatt púra greitt: fostið er non-persónur teir 7 fyrstu mánaðirnar, tað livir. Tí viðgjörði August Wang m.a. spurningin: hvat fyrri rætt hevur

fostið? Og um tað hevur nakran rætt, nær hevur tað hann? Hann visti á, at her í Føroyum er fostið vart av lógini og kann bert takast um læknafroðiligar grundgevingar liggjá fyrri. Hann upplýsti eisini, at talið á fósturtøkum í Føroyum økist eitt sindur, men í mun til nógv onnur lond tykist tann økingin ikki vera serliga stór. Fyri 10 árum vóru 50 fóstur-

tøkur um árið, nú liggjá tær í umleið 80. August nevndi t.d., at í Danmark hevur mamman allan avgerðarrætt inntil fostið er 12 vikur og kann fáa fósturtøku uttan nakra sum helst grundgeving. Í samband við handfaring av ílegum nam August eisini við spurningin um samfelagið hevur rætt at útrudda ávisar eginleikar. Formaðurin í Megin-

felagi teirra brekaðu, Svenning á Lofti, nam við etisku og trúarlígu siðuna av spurninginum um fósturtøk, tá ið brek verða ávíst í fósturvatsroyndum. Hann visti m.a. á, at tað, sum hendir í Danmark hevur ómetaliga stór árin her. Hvat gera vit, tá vit nokta einum barni rættin at liva? spurdi Svenning. Tað er sjálvandi, at tað skal

granskast, men tað týðir ikki at øll granskingsúrslit skulu brúkast. Svenning metti, at munurin á brekaðum og vanligum barni ikki var so stórur, tí bæði eru til gleði fyrri foreldrin. «Livið er meira intenz við brekaðum barni og eisini verða virðini nógv broytt», segði Svenning og legði afturat, at spurningurin var ikki um brek men um rættin at liva. «Fyri at kunna hava etiskt val mugu vit eisini hava valkostir. Vit skulu ikki steðga lívinum, men geva tí sømilig kor», segði hann at enda.

Finnur Helmsdal, leiðari av Andveikrænevndini, segði: «Hvi er spurningurin tann, at fólk ynskja barn við færri brekum? Kanska verður spurningurin næst um deyðshjálpi». Finnur spurdi eisini, hvat skuldi stýrt menningini í hesum málum. Hann nevndi átaluvrt dømi um

tann gítta amerikanska filmin, Little Big Horn, har m.a. verður vistur ein indíánari, sum ger alt øvugt, men er tó víðurkendur og virður partur av tí «primitiva» samfelagnum. (Nevnast kann í hesum sambandi, at í nógvum sokallaðum primitivum samfeløgum eru brekað víðurkend fult út og virka í samfelagnum sum øll onnur við sínum serligu fortreytum). Finnur greiddi eisini gjølla frá DSI-ráðstevnuni í Danmark um evnið: «Retten til tilværelse uden handicap?»

Anna Schwartzson tosaði um egnu royndir í samband við fósturvatskanningar. Innlegg hennara, ið lýsti persónliga ábyrgd og samkenslu, var prentað í Sosialinum týsdagin.

Hans Jacob Joensen nam eisini við spurningin um etiskt val og nevndi at í Týsklandi verða nú gjörðar 200.000 fósturtøkur um árið — eitt satt «holocaust». Hann segði, at í Danmark verður tosað um fósturtøk á sama støði sum burturbeining av blindtarmi.

Sigvald Kristiansen, kommunulæknir, tosaði um ráðgeving í samband við fósturvatskanningar. Hann segði, at fósturtøka kann gerast nær sum helst á fósturstiginum. «Ongin foreldur ynskja brekað barn», segði Sigvald. «Øll ynskja vælskapt barn. Men vit fáa ikki altíð tað vit ynskja». Hann tosaði um grundgevingar fyrri fósturvatskanningum og segði, at grundgevingin hjá vísindamonnum var tann, at hjálpa foreldrum at fáa frískt barn. Í samband við ráðgeving til foreldur um fósturvatsroyndir, var havt atlit at, um móðirin var yvir 35 ár ella faðirin yvir 60 ár. Ráðgevingin umfataði eisini «vandabólkar», t.e. fólk

